

---

# Česko je ve výzkumu netopýrů velmoc

---

## Česko je ve výzkumu netopýrů velmoc

O netopýrech jsme si povídali s Mgr. Radkem K. Lučanem, který přednášel na nedávné 15. mezinárodní konferenci o výzkumu netopýrů. Týdenní [konference](#) se zúčastnilo téměř 500 nejvýznamnějších světových odborníků z 52 zemí světa. Kongres pořádala Univerzita Karlova v Praze a Česká zemědělská univerzita ve spolupráci s Českou společností pro ochranu netopýrů (ČESON). Záštitu nad konferencí převzali rektor UK prof. RNDr. Václav Hampel, DrSc, rektor ČZU prof. Ing. Jiří Balík Ph.D. První světový kongres věnovaný netopýrům uspořádali v srpnu 1968 v Praze zakladatelé moderního evropského výzkumu netopýrů prof. Jiří Gaisler, doc. RNDr. Vladimír Hanák.

### Patří český výzkum netopýrů mezi světovou špičku?

V rámci Evropy je Česko ve výzkumu netopýrů velmoc a to především díky dlouhodobému sledování. Prof. Jiří Gaisler a doc. RNDr. Vladimír Hanák patří mezi zakladatele výzkumu v Čechách, byli naštěstí ovlivněni při svých tématech zoology světového formátu, profesory Univerzity Karlovy, J. Komárkem a Waltrem Černým. Výzkum netopýrů je součástí zoologie, se v posledních letech dynamicky vyvíjí - před dvaceti lety by se obě akce zúčastnila stovka vědců a na letošní pražský kongres jich přijelo 500, přitom téměř polovinu účastníků tvořili mladí lidé. V České republice jsou odborníci zabývající se výzkumem a ochranou netopýrů sdruženi

Společnosti pro ochranu netopýrů, která má přibližně 120 členů. Současně se v rámci svých diplomových prací zabývá výzkumem netopýrů na našich univerzitách asi 20–30 studentů zoologie, což je na to, jaká malá země, poměrně velké číslo.

### Netopýři jsou po hlodavcích druhá nejpočetnější skupina savců, existuje přibližně 1200 druhů netopýrů. Jaký význam mají netopýři pro ekosystém?

Stále více se ukazuje, že tito živočichové hrají zásadní roli v globálních ekosystémech a svým zapojením do složitých potravních sítí mají i nemalý ekonomický význam pro člověka: chrání zemědělské plodiny před množením škodlivého hmyzu, zajišťují opylování mnoha důležitých plodin (z těch pro nás známějších např. banánů) a snižují početnost krevsásků a hmyzu, který může přenášet některé nebezpečné nemoci. Z našeho výzkumu na Předním východě, který jsme na konferenci prezentovali, vyplývá, že v tomto regionu objevili agáve, které se sem dostaly ze Střední Ameriky a jsou pro člověka. Tato rostlina je přitom ve své domovině při opylování závislá právě na netopýrech. Je tedy až neuvěřitelné, že po zavlečení do úplně jiné části světa ji objevil jediný místní býložravý druh netopýra a začal fungovat s rostlinou v symbióze obdobným způsobem, jako jiní netopýři v původním prostředí rostliny.

### Jak se daří netopýrům v Česku?

V České republice žije 26 druhů netopýrů. V uplynulých desetiletích zaznamenala většina našich druhů dramatické, vesměs negativní, změny v početnosti. V posledních zhruba 15 letech však zaznamenáváme u většiny druhů výrazně pozitivní trendy jejich početnosti. Dá se tedy obecně říci, že netopýři se mají v současnosti asi celkem dobře. Asi nejvíce problémů mají v poslední době s několika málo druhy, které se naučily masově využívat některé lidské stavby, především panelové domy. Tyto druhy (nejčastěji jde o netopýra rezavého) jsou většinou tažné a v panelácích tvoří velké agregace především v období zimování a jarního a podzimního tahu. Donedávna s tím nebyly větší problémy. V poslední době však díky dotacím na zateplování došlo ke změně. Nešetřné stavební práce v souvislosti se zateplováním panelákových domů vedou jednak k likvidaci potencionálních úkrytů, občas ale dochází i

Mgr. Radek K. Lučan



k přímé likvidaci zimujících netopýrů, ať už vědomě či nevědomě. Snaží se, aby si vlastníci nemovitosti netopýry v objektu ponechali, popřípadě po netopýrům náhradu za zničený úkryt formou budek zabudovaných do objektu. Česká společnost pro ochranu netopýrů zaměstnává v současné době několik pracovníků, kteří se profesionálně věnují této problematice a pomáhají s řešeními např. při zateplování. Netopýři neznají jenom jeden úkryt, ale mají jich desítky, takže po zániku jednoho úkrytu obvykle vědí, kam se přestěhují. Primárně ale toto řešení nepodporujeme.

#### **Mají klimatické změny vliv na rozšíření netopýrů?**

Netopýři jsou poměrně odolní vůči klimatickým vlivům – proto se např. většina evropských druhů vyskytuje na obrovském území, každopádem zdá se, že v některých případech skutečně současná klimatická změna rozšíření jednotlivých druhů ovlivnit může. Například dva druhy, které se u nás před deseti roky nevyskytovaly, lze dnes na potkat na jižní Moravě a u jedné z nich je již opakovaně prokázána reprodukce na našem území.



Přednášku o netopýrech s prezentací živých zvířat, seznámení s metodami výzkumu netopýrů a jejich ochranou pořádá v rámci Evropské noci pro netopýry ZO ČSOP 37/02 Litoměřice, Záchraná stanice FALCO Dolní Týnec a SCHKO České Středohoří v pátek 17. září od 16.00 hod.



Mgr. Radek K. Lučan

Oba druhy se k nám rozšířily ze Středomoří. Některé druhy, které jsou u nás běžné a v poslední době přibývají, v Západní Evropě vymírají. Například vrápenci mají omezenou prostorovou aktivitu a pokud od místa jejich výskytu není do 100 km další kras či jiné vhodné podzemí, tak vzdálenost nepřekonají. Umělé vysazování se ochrana přírody v současné době snaží omezovat a u netopýrů by to ani nebylo snadné. Život netopýra je vázaný na určité území, které dokonale zná a celá sociální organizace je vázaná na místa, o kterých jedinec ví, že tam v určitém období potká všechny ostatní. Pokud by se vypustili někam, kde to vůbec neznají, musel byt jich vysadit tisíce s velmi nejistým výsledkem.

**Traduje se, že pokud hodíte před letícího netopýra klíč nebo kamínek, tak do něho narazí. Je to pravda?**

Větší druhy, které loví brouky nebo můry se za ním pustí, ale pochvilí zjistí, že to je něco jiného. Fungovat by to mělo snad i s klíčem, ale to jsem nikdy nezkoušel.

Děkuji za rozhovor  
P.K.

